

La poquedat

“La nostra contemporaneïtat, la que comença a finals del segle XVIII o a primers del XIX, és la que és, no la que ens hauria agradat que fóra. No és la continuació d’antigues glòries –poc importa si poc o massa valorades–, sinó de modernes humiliacions assumides i sovint acceptades. És el passat pròxim d’un país modest o reduït a la modèstia.”

Passe aquests dies de les primeres agitacions pre-electoralment dedicant algunes hores nocturnes a la lectura dels *Quaderns de l'alquimista*, de Josep Palau i Fabre: “un exercici de seducció cultural”, com afirma un text a la coberta. Palau i Fabre, a més de ser el més gran picassista o picassòleg conegut és un patriota de pedra picada, però no un seguidor dels tòpics habituals del patriotisme català. És un home que, per exemple, recorda la perplexitat davant del fet que el més gran escriptor de la nostra història és també el nostre primer escriptor: quina desgràcia és la nostra, o quin mal averany, que hem tingut un Ramon Llull per començar, i tot el que ha vingut darrere pareix que no podia anar ja més amunt? Imaginem que la literatura castellana començara amb Cervantes i el Quixot, que la literatura anglesa començara amb Shakespeare, o l’alemanya amb Goethe i després ja tot foren cims petits i secundaris. És clar –i això ja ho escric jo, no Palau i Fabre– que la literatura italiana es pot dir que comença amb un autor tan irrepensible com el Dante, però és que Dante és tota una altra cosa: ell sol és una literatura universal, i els escriptors italians, des dels inicis del segle XIV fins aquest final extrem del segle XX, no han eixit mai de Dante, llegeixen la *Comèdia* a l’escola i a l’institut, escriuen encara dins de Dante, no després de Dante, perquè saben que són part d’aquella substància eterna que és el senyor Alighieri i la llengua que inventà. I cap escriptor català, que jo sàpiga, s’ha fet i s’ha format en literatura i llengua llegint Llull, ni escriu a dins de Llull, sinó ignorant Llull. Fins ací, tot és natural: l’excepció dels italians és el contrari de la nostra excepció.

Però hi ha una cosa més dura, afirma Palau i Fabre (que no parla dels italians), que és el buit enorme entre el passat i el present. Llegint Verdaguier, afirma, hom té la impressió vivíssima que la ruptura entre la Catalunya medieval i la Catalunya que es desperta no és enlloc tan visible com en la seua obra. Vol dir la distància entre la grandesa real o imaginada del passat medieval i la petitesa familiar del present. “Sempre he sospitat”, escriu, “que aquesta ruptura era profundíssima i que *no ens havíem desvetllat ben bé els mateixos*”. Com si la nostra li-

teratura medieval i original fóra una literatura, i la moderna i restaurada una altra de diferent. La impressió que “quan llegim una història de Catalunya que va dels comtes-reis fins al moment actual –com, altrament, és ineluctable que sigui–, llegim dues històries”. I per tant, si els catalans d’ara volen prendre plena consciència d’ells mateixos, hauran de tenir ben present aquesta realitat. No solament, com és fàcil i habitual, d’un passat gloriós i d’una gran literatura medieval, sinó de la ruptura que els separa d’aquell passat i d’aquella literatura. De tal manera que la seua força no els vinga –perquè no pot venir– d’una irreal continuïtat, sinó d’haver tornat a nàixer després d’haver estat a la vora de l’anorreament: “la nostra força ens ve... de la nostra qualitat de nounats”. No sé si és una perspectiva original, però em sembla perfectament sòlida i assenyada.

Afirma Palau i Fabre, amb contundència: “Si un dels perills dels pobles és l’emmirallar-se excessivament en el seu passat, un altre perill és el de desatendre aquest passat, i el nostre passat immediat no és l’Edat Mitjana sinó la Decadència”. Aquesta és la qüestió: la nostra contemporaneïtat, la que comença a finals del segle XVIII o a primers del XIX, és la que és, no la que ens hauria agradat que fóra. No és la continuació d’antigues glòries –poc importa si poc o massa valorades–, sinó de modernes humiliacions assumides i sovint acceptades. És el passat pròxim d’un país modest o reduït a la modèstia. I, parlant de les dues veus de Verdaguier –l’èpica o “masculina” i l’íntima o “femenina”–, conclou amb una imatge perfecta: “Amb Verdaguier, Catalunya s’ha fet la il·lusió, potser necessària, de posseir dos poemes èpics de rang universal. En canvi la veu femenina, humil, casolana, representa l’acceptació de la nostra realitat, de la nostra poquedat. Car es tracta d’una poquedat.” No sé si el senyor Palau i Fabre hi estarà d’acord o no, però per mi, ara mateix, si el patriotisme significa alguna cosa humana i positiva, ha de tenir la modèstia com a primera condició. I no crec que siga cap fet accidental, sinó un fet necessari, que amb la llengua “humil” de Verdaguier, i no amb la llengua “altiva”, és on ens trobem “davant d’una llengua nova, i nostra, i actual”. A mi, tot això em reconforta moltíssim.